

«پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان»

الزام هوشمندسازی مالیاتی

دکتر فاطمه هادلوند

(دکتری حسابداری - مشاور رسمی مالیاتی)

هوشمندسازی نظام مالیاتی:

در زمینه بررسی و تشریح بحث هوشمندسازی، ابتدا یک پرسش ساده را مطرح می‌کنیم: این‌که ما امروز چه کارهایی را در زندگی روزمره خود و همچنین در محیط کاری با استفاده از ابزار الکترونیکی و به‌نوعی هوشمند انجام می‌دهیم که شاید تا چند سال قبل به‌طور کامل این کارها به‌صورت دستی و بدون هیچ‌گونه ابزاری انجام می‌شده‌اند؟ و دیگر آن‌که این اتفاق چه تغییرهایی را در زندگی و محیط کاری ما ایجاد کرده است؟

براساس گزارش مجمع اقتصاد جهانی، در سال ۲۰۱۸ حدود ۷۱ درصد از کل کارها محصول نیروی کار انسانی بوده و ۲۹ درصد از کارها توسط ماشین یا با استفاده از هوش مصنوعی انجام می‌شده است. این گزارش تغییرهای قابل توجهی را برای سال ۲۰۲۲ نشان می‌دهد؛ به شکلی که در این سال، ۴۸ درصد از کارها با استفاده از فناوری و ماشین و در قالب هوش مصنوعی انجام می‌شوند. این آمار بیانگر آهنگ رشد بهره‌گیری از روشهای فناورانه و هوشمند و دیجیتالی شدن کارها در تمام زمینه‌ها است.

بسیاری مواقع واژه دولت الکترونیک و دولت هوشمند به یک معنا استفاده می‌شود. حتی کارشناسان هم بسیاری از مواقع از آن‌ها با یک معنا استفاده می‌کنند که این اشتباه است. بین دولت الکترونیک و دولت هوشمند تفاوت‌هایی وجود دارد و نباید این دو مفهوم را به‌جای یکدیگر به‌کار برد.

به‌طور خلاصه وقتی درباره دولت هوشمند صحبت می‌کنیم باید تعریف دقیق آن را بدانیم. به‌طور خلاصه دولت الکترونیکی سه نسل دارد؛ نسل اول اطلاعاتی سازی، نسل دوم انتقال الکترونیکی و نسل سوم آن دولت هوشمند است. اگرچه اکثر کشورها در حال گذار از نسل اول دولت الکترونیکی یعنی

مقدمه:

امروزه نبود شفافیت مالی مطلوب و به‌دنبال آن میزان قابل‌توجه فرارهای مالیاتی از چالش‌های اساسی نظام مالی و اقتصادی در کشور است که منجر به افزایش نابرابریها در اخذ مالیات از فعالان اقتصادی و ایجاد نارضایتی ایشان شده است. یکی از راهکارهای اصلی برای کاهش نابرابری و برقراری عدالت مالیاتی، حرکت به سمت نظام مالیاتی هوشمند و داده‌محور است.

نیروی انسانی و ممیزمحور است. یکی از پیامدهای نامطلوبی که در این نظام سنتی شاهد آن خواهیم بود، وجود سازوکار چانه‌زنی بین مودی و مامور مالیاتی است که به‌قاعده رواج این فرهنگ چانه‌زنی، تنشها و چالشهای خاص خود را به‌دنبال خواهد داشت. همچنین با عنایت به نبود اطلاعات کافی و فقدان شفافیت لازم و مرجع قراردادن شواهد و نشانه‌های غیرقابل استناد دستی و غیرسیستمی، تطابق قابل‌قبولی بین درآمد اشخاص و مالیات وضع‌شده وجود نخواهد داشت، لذا اصل عدالت و برابری مالیاتی تا حد زیادی مغفول خواهد ماند. در این رویکرد، ما شاهد فرارهای مالیاتی به شکل گسترده و در نهایت ظهور حس نابرابری در پرداخت مالیات و نارضایتی عمومی مودیان خواهیم بود، که از پیامدهای آن کاهش تمکین مالیاتی مودیان و افزایش هزینه‌های وصول برای نظام مالیاتی خواهد بود.

نظام مالیاتی هوشمند:

در نظامهای مالیات‌ستانی هوشمند که ویژگی اصلی آن‌ها وجود شفافیت به‌واسطه دستیابی به اطلاعات قابل‌استناد و موثق سیستمی است، سازمان امور مالیاتی با در اختیار داشتن اطلاعاتی که در بستر سامانه‌های سازمان فراهم شده است، می‌تواند این اطمینان را به مودیان خود بدهد که تشخیص مالیات به‌شکل منصفانه، بر اساس درآمد اشخاص و مبتنی بر رویدادهای مالی واقعی آن‌ها شکل می‌گیرد. در این چارچوب ما شاهد تغییر در الگوهای تعاملی بین مودی و سازمان و اصلاح زیرساختهای تبادل اطلاعات هستیم. در نظام مالیاتی هوشمند، تعاملهای رودررو و مراجعه‌های حضوری مودیان به اداره‌های مالیاتی حذف خواهد شد. از پیامدهای این نظام، ایجاد شفافیت و به‌دنبال آن کاهش فرار مالیاتی است و ما می‌توانیم شاهد برقراری عدالت مالیاتی، افزایش رضایت و تمکین مالیاتی مودیان و در نهایت کاهش هزینه‌های وصول مالیات باشیم.

مزایای نظام مالیات‌ستانی هوشمند و داده‌محور، نظامهای اقتصادی توسعه‌یافته و درحال توسعه را بر آن داشته است که با بهره‌گیری از اطلاعات موثق سیستمی و سامانه‌های مالیاتی و یکپارچه خود، تا حد ممکن به‌سمت هوشمندسازی

اطلاعاتی به نسل دوم یعنی انتقال الکترونیکی هستند، اما تعداد محدودی از کشورها در حال گذار به نسل سوم یعنی دولت هوشمند هستند.

در ایران، استقرار نسل اول تا دهه هفتاد شمسی با ورود رایانه‌ها و ایجاد سیستمهای جامع مکانیزه انجام گرفت. نگاه این نسل بیشتر درون‌دولتی بود و کمتر به ارائه خدمات به مردم توجه داشته و بیشتر ارائه خدمات، به‌منظور سرعت بخشیدن به فعالیتها در دستگاه‌های دولتی انجام می‌گرفت.

نسل دوم در دهه هشتاد با گسترش زیرساختهای تبادل اطلاعات شکل گرفت. این نسل بر تبادل اطلاعات بین‌سازمانی و ارائه خدمات گسترده به شهروندان متمرکز شد. از نشانه‌های این دوران، افزایش ظرفیتهای نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و ایجاد زیرساختهای تبادل اطلاعات بود.

ایران در سطح ملی در حال ورود به نسل سوم یعنی دولت هوشمند بوده و در حال تعریف و ایجاد زیرساختهایی برای هوشمندسازی بخشهای مختلف است. ورود به نسل دولت هوشمند، مستلزم ایجاد شفافیت حداکثری و پیروی از خواست عموم جامعه است؛ هدف از طرح دولت هوشمند، ایجاد زیرساخت تعاملی بین شهروندان و دولت به‌معنای عام است، به‌شکلی که شهروندان بتوانند نیازهای خود را تامین و اطلاعات خود را با دیگر شهروندان و دولت در یک بستر امن به اشتراک بگذارند.

مرور نظام مالیاتی غیرهوشمند (سنتی):

در نظامهای مالیاتی غیرهوشمند یا سنتی آنچه ماموران مالیاتی به‌عنوان منابع اطلاعاتی برای رسیدگی و محاسبه مالیات در اختیار دارند، اظهارات مودی و قرائن و شواهدی است که در بازدیدها و رسیدگیهای خود به‌دست می‌آورند؛ چرا که امکان دستیابی به اطلاعات موثق و سیستمی در این گونه نظامها بسیار محدود است و در واقع سازوکار سیستمی از این حیث وجود ندارد. لذا ماموران مالیاتی چاره‌ای جز اظهارنظر و تشخیص مالیات بر اساس اظهارات مودی و شواهد موجود ندارند. از این جهت، تشخیص مالیات تا میزان زیادی مبتنی بر اطلاعات غیرسیستمی و نظر و تشخیص انسانی خواهد بود. این نظام مالیات‌ستانی مبتنی بر دخالت حداکثری

مالیات منصفانه، جلوگیری از فرار مالیاتی، حذف تبعیض در اخذ مالیات، جلوگیری از ایجاد مودیان صوری، نهادینه شدن عدالت مالیاتی، افزایش رضایت آحاد جامعه و در نهایت ایجاد یک بستر مناسب برای مبارزه با قاچاق کالا، گران فروشی و احتکار در نظام اقتصادی و مبادلاتی کشور خواهد بود.

مولفه‌های فنی نظام پایانه‌های فروشگاه‌ها و سامانه مودیان:

در جریان اجرای قانون پایانه‌های فروشگاه‌ها و سامانه مودیان، فعالان اقتصادی باید بابت فروش کلیه کالاها و خدمات خود صورتحساب الکترونیکی صادر و نسبت به ارسال اطلاعات این صورتحسابها به سازمان امور مالیاتی کشور اقدام نمایند. این اقدامها نیازمند آشنایی با اجزا و مولفه‌های فنی نظام پایانه‌های فروشگاه‌ها و سامانه مودیان مانند صورتحساب الکترونیکی و تجهیزات مورد نیاز برای صدور و ارسال اطلاعات این صورتحسابها به سازمان امورمالیاتی کشور است.

تعریف و کارکرد پایانه فروشگاه‌ها - حافظه مالیاتی:

بهموجب قانون پایانه‌های فروشگاه‌ها و سامانه مودیان، اشخاص مشمول این قانون، علاوه بر عضویت در سامانه مودیان، موظفند برای فروش کلیه کالاها و خدمات خود صورتحساب الکترونیکی صادر و اطلاعات این صورتحسابها را در مقاطع زمانی معین برای سازمان امور مالیاتی کشور ارسال کنند. اطلاعات مندرج در صورتحسابهای الکترونیکی فروشنده کالا و خدمت، در نوعی حافظه الکترونیکی سخت‌افزاری یا نرم‌افزاری با عنوان حافظه مالیاتی ذخیره می‌شود. هر حافظه مالیاتی دارای یک شناسه یکتا می‌باشد که توسط سازمان امور مالیاتی اختصاص داده می‌شود. شناسه یکتای حافظه مالیاتی یک شناسه شش کاراکتری است که مودیان می‌توانند آن را از بخش عضویت کارپوشه خود در سامانه مودیان دریافت کنند.

عملیات ثبت فروش و صدور صورتحسابهای الکترونیکی به‌ویژه برای خرده‌فروشیهایی که با مصرف‌کنندگان نهایی ارتباط دارند، توسط ابزاری با عنوان پایانه‌های فروشگاه‌ها انجام می‌شود.

یکی از

پیامدهای نامطلوبی که

در این نظام سنتی

شاهد آن خواهیم بود

وجود سازوکار چانه‌زنی بین

مودی و مامور مالیاتی است

سازوکارهای مالیات‌ستانی خود حرکت کنند.

مهمترین سازوکار و ظرفیت قانونی در هوشمندسازی نظام مالیاتی کشور:

امروزه مهمترین سازوکار در هوشمندسازی نظام مالیاتی کشور، استفاده از کلیدی‌ترین ابزار و ظرفیت قانونی این حوزه زیر عنوان «قانون پایانه‌های فروشگاه‌ها و سامانه مودیان» است که بستر اجرای سایر قوانین مالیاتی از جمله قانون مالیات بر ارزش‌افزوده و همچنین مالیات بر عایدی سرمایه و مالیات بر مجموع درآمد اشخاص محسوب می‌شود. در قانون مالیات بر ارزش‌افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ به‌صراحت به محوریت سامانه مودیان و صورتحسابهای صادرشده در جریان اجرای قانون پایانه‌های فروشگاه‌ها و سامانه مودیان اشاره شده است.

مهمترین پیامدهای حاصل از اجرای قانون پایانه‌های فروشگاه‌ها و سامانه مودیان و به‌دنبال آن هوشمندسازی نظام مالیاتی کشور، ایجاد شفافیت اقتصادی، پرداخت

فروشگاهی - حافظه مالیاتی با سامانه مودیان، تعیین و در سایت رسمی سازمان امور مالیاتی منتشر شده است.

تولید و صدور صورتحساب الکترونیکی توسط پایانه فروشگاهی - حافظه مالیاتی نیازمند گامهای اجرایی همچون ثبت اطلاعات صورتحساب، محاسبات و کنترل قواعد، تولید پیام، تولید سریال داخلی و تولید شماره مالیاتی است و جزئیات بیشتر در خصوص انواع صورتحساب، اقلام اطلاعاتی و قواعد کنترلی مربوطه در سند «دستورالعمل صدور صورتحساب الکترونیکی» تعیین و در وبگاه رسمی سازمان امور مالیاتی کشور منتشر شده است. پس از صدور صورتحساب الکترونیکی و دریافت شماره منحصر به فرد مالیاتی، امکان ویرایش اطلاعات صورتحساب وجود نخواهد داشت.

پایانه فروشگاهی - حافظه مالیاتی یا ارسال کننده باید حداقل نیازمندیهای امنیتی برای ارسال اطلاعات (مستقیم یا غیرمستقیم) به سامانه مودیان را مطابق با استانداردها و الزامهای مندرج در سند «دستورالعمل فنی نحوه اتصال به سامانه مودیان» داشته باشد. از جمله این نیازمندیها می-توان به موارد زیر اشاره نمود:

- به منظور حفظ محرمانگی اطلاعات، قابلیت تولید کلید متقارن و بهره برداری از کلیدهای نامتقارن جهت رمزگذاری صورتحسابهای تولیدشده هنگام ارسال به سامانه مودیان را داشته باشد.

- به منظور احراز هویت، تضمین یکپارچگی و انکارناپذیری صورتحسابها و اطلاعات بستههای ارسالی، قابلیت تولید و دریافت زوج کلید نامتقارن مورد نیاز جهت امضای دیجیتال و اعتبارسنجی امضا را داشته باشد.

- به منظور کنترل مجوز دسترسی و احراز هویت، قابلیت دریافت و استفاده از توکن را داشته باشد.

ارسال کننده صورتحساب باید توانایی فراخوانی روشهای API جمع آوری سامانه مودیان را داشته باشد.

صورتحساب الکترونیکی و شماره منحصر به فرد مالیاتی: صورتحساب الکترونیکی که صدور آن بابت فروش کالا و خدمت به عنوان اساسی ترین اصل اجرای قانون پایانههای فروشگاهی و سامانه مودیان در نظر گرفته شده، صورتحسابی

پایانه فروشگاهی شامل هرگونه نرم افزار و سخت افزار اعم از رایانه، دستگاه کارتخوان بانکی، درگاه پرداخت الکترونیکی، گوشی هوشمند یا هر ابزار دیگری است که امکان اتصال به شبکههای الکترونیکی پرداخت رسمی کشور و سامانه مودیان را داشته و از قابلیت صدور صورتحساب الکترونیکی منطبق با استانداردهای سازمان امور مالیاتی برخوردار باشد. لذا مودیان می توانند با توجه به ظرفیتهای نوع کسب و کار خود نسبت به انتخاب و تامین هر یک از انواع پایانههای فروشگاهی اقدام کنند.

در مواردی که از دستگاه کارتخوان بانکی یا درگاه پرداخت الکترونیکی به عنوان پایانه فروشگاهی استفاده می شود، رسید یا گزارش الکترونیکی پرداخت صادرشده در حکم صورتحساب الکترونیکی است.

خرده فروشیهایی که با مصرف کننده نهایی ارتباط دارند علاوه بر الزام به استفاده از پایانه فروشگاهی می بایست یک نسخه چاپی (قابل چاپ) از صورتحساب الکترونیکی صادرشده را نیز به خریدار (مصرف کننده نهایی) تحویل دهند.

کارخانهها و بنگاههای اقتصادی که با مصرف کنندگان نهایی سروکار نداشته و به عنوان عمده فروش با سایر بنگاهها مبادله تجاری انجام می دهند، می توانند با رعایت استانداردهای فنی سازمان امور مالیاتی کشور و انطباق سامانه و یا نرم افزارهای فروش خود با ویژگیهای فنی ارائه شده توسط سازمان، از سامانه و یا نرم افزار فروش خود برای صدور صورتحسابهای الکترونیکی استفاده کرده و سپس اطلاعات مربوط به صورتحسابهای الکترونیکی صادرشده خود را در سامانه مودیان ثبت نمایند.

ویژگیها و نیازمندیهای پایانه فروشگاهی - حافظه مالیاتی:

پایانه فروشگاهی - حافظه مالیاتی باید در زمینه پیکربندی و ثبت ویژگیها، توانایی ثبت اولیه اطلاعات لازم مطابق با استانداردهای سازمان را داشته باشد. این اطلاعات شامل مواردی از جمله شناسه یکتا حافظه مالیاتی، نام تجاری و ... است که در سند «دستورالعمل فنی نحوه اتصال به سامانه مودیان» و به منظور معرفی نحوه تبادل اطلاعات میان پایانه

شده که این زیرسامانه‌ها در یک پیکربندی یکپارچه، الزامها و کارکردهای مورد نیاز سازمان امور مالیاتی و مودیان را در زمینه‌هایی چون جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه مالیات بر ارزش افزوده، ارتقاء ارائه خدمات الکترونیکی و تسهیل تعامل مودیان با سازمان فراهم آورده است.

بر اساس مقررات قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰، محاسبه مالیات بر ارزش افزوده مودیان بر اساس اطلاعات صورتحسابهای الکترونیکی ثبت شده در این سامانه انجام خواهد شد.

کلیه صاحبان مشاغل و اشخاص حقوقی و حتی عرضه‌کنندگان کالاها و خدماتی که به موجب قانون مالیات بر ارزش افزوده و سایر قوانین از مالیات و عوارض معاف هستند، همچنین فعالان اقتصادی مستقر در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی که حجم معاملات سالانه آنها از مبلغی که به پیشنهاد سازمان و به تایید هیئت وزیران می‌رسد، بیشتر باشد، مکلف به عضویت و ثبت معاملات خود در سامانه مودیان هستند.

کارپوشه مودیان:

در سامانه مودیان هر مودی دارای یک کارپوشه اختصاصی است که تبادل اطلاعات بین مودی و سازمان فقط از طریق این کارپوشه انجام می‌گیرد. مودیان می‌توانند در کارپوشه کلیه اطلاعات مالی و مالیاتی خود را مشاهده کنند و ضمن پیگیری فرایندهای مالیاتی پرونده، درخواستهای خود را نیز از طریق این کارپوشه به سازمان ارائه کنند. در واقع، کارپوشه به عنوان تنها درگاه ارتباطی مودی با سازمان امور مالیاتی شناخته شده است.

تبیین قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان و اجرای آن:

در اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان، فعالان اقتصادی به عنوان فروشنده کالا یا ارائه‌کننده خدمت مکلفند پس از ثبت نام و عضویت در سامانه مودیان، برای فروش کلیه کالاها و خدمات خود صورتحسابهای الکترونیکی منطبق با استانداردهای سازمان امور مالیاتی را صادر و اطلاعات آن را به سامانه مودیان ارسال کنند. این اطلاعات

است دارای شماره منحصر به فرد مالیاتی که ویژگیها و اقلام اطلاعاتی آن متناسب با کسب و کار توسط سازمان تعیین و اعلام می‌شود.

روش ارسال اطلاعات صورتحسابهای الکترونیکی به سامانه مودیان:

ارسال اطلاعات صورتحسابهای الکترونیکی صادر شده به سامانه مودیان به دو روش مستقیم و غیرمستقیم، به شرح ذیل امکان پذیر است:

- **روش مستقیم:** این روش ویژه مودیان است که توانایی ارسال اطلاعات صورتحساب به سامانه مودیان را دارند. در این روش صورتحساب توسط خود مودی صادر، نگهداری، رمزگذاری و امضای دیجیتال شده و به سامانه مودیان ارسال می‌گردد.

- **روش غیرمستقیم:** در این روش، ارسال اطلاعات صورتحسابهای الکترونیکی به سامانه مودیان به واسطه شرکتهای معتمد ارائه کننده خدمات مالیاتی و به یکی از دو شکل زیر انجام می‌گیرد:

۱- شرکت معتمد ارائه کننده خدمات مالیاتی فقط وظیفه ارسال اطلاعات را برعهده خواهد داشت و تمامی اقدامهای مربوط به صدور، نگهداری، رمزگذاری و امضای دیجیتال اطلاعات (با کلید اختصاصی مودی) توسط مودی انجام می‌پذیرد.

۲- شرکت معتمد ارائه کننده خدمات مالیاتی اطلاعات صورتحساب (رمز نشده) مودی را دریافت و صورتحساب الکترونیکی را از طریق زیرساختهای اختصاصی خود صادر، رمزگذاری، امضا دیجیتال (با کلید اختصاصی شرکت معتمد) و ارسال می‌نماید.

معرفی سامانه مودیان:

کلیدی ترین مولفه برای تحقق اهداف قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان، استفاده از یک سامانه محوری با قابلیت‌هایی در زمینه تبادل موثر اطلاعات میان مودیان و سازمان امور مالیاتی کشور است. این سامانه با عنوان سامانه مودیان و در قالب مرجع نهایی ثبت، صدور و استعلام صورتحسابهای الکترونیکی مودیان معرفی شده است که از ارکان نظام مالیاتی هوشمند محسوب می‌شود.

سامانه مودیان از چندین زیرسامانه اصلی و فرعی تشکیل

مودیان هم برای احاد جامعه به عنوان مصرف‌کنندگان نهایی کالاها و خدمات در نظر گرفته است. همچنین انجام ندادن هر یک از تکالیف مقرر در این قانون توسط اشخاص مشمول، جرائم قابل توجهی را برای متخلفان به همراه خواهد داشت؛ به گونه‌ای که فعالیت در خارج از سامانه مودیان برای فعالان اقتصادی حوزه کالاها و خدمات را بسیار پربیسک خواهد کرد. در اجرای این قانون، فرایند محاسبه مالیات بر ارزش افزوده و تبادل اطلاعات میان سازمان امور مالیاتی کشور و مودیان تا حد بسیار بالایی دستخوش تغییر و تحول شده است.

معرفی اشخاص مشمول (مودیان):

مقصود از اشخاص مشمول، فعالان اقتصادی می‌باشند که به موجب مقررات قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان و همچنین قانون مالیات بر ارزش افزوده ملزم به ثبت نام و عضویت در سامانه مودیان و ثبت صورتحسابهای فروش و معاملات خود در این سامانه و رعایت سایر مقررات نظام پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان شده‌اند.

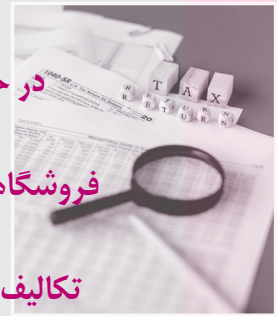
این اشخاص عبارتند از کلیه صاحبان مشاغل (صنفي و غیرصنفي) و اشخاص حقوقی (موضوع فصلهای چهارم و پنجم باب سوم قانون مالیاتهای مستقیم مصوب سال ۱۳۶۶). همچنین به موجب ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده دائمی مصوب سال ۱۴۰۰ حتی عرضه‌کنندگان کالاها و خدمات که به موجب هر یک از قوانین مالیاتی از مالیات و عوارض معاف می‌باشند و همچنین فعالان اقتصادی مستقر در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی که حجم معاملات سالانه آن‌ها از مبلغی که به پیشنهاد سازمان و به تایید هیئت وزیران می‌رسد، بیشتر باشد، مکلف به ثبت نام و عضویت در سامانه مودیان هستند.

اهم تکالیف مودیان مشمول:

در حوزه پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان، تکالیف معین قانونی برای مودیان هم در چارچوب قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان و هم در چارچوب قانون مالیات بر ارزش افزوده در نظر گرفته شده است.

اولین وظیفه مودی در اجرای این قوانین، ثبت نام و عضویت مودی در سامانه مودیان است که در حال حاضر سازمان امور مالیاتی کشور، امکان عضویت مودیان در این

در حوزه پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان تکالیف معین قانونی برای

مودیان هم در چارچوب

قانون پایانه‌های فروشگاهی و

سامانه مودیان و هم در

چارچوب قانون مالیات بر ارزش افزوده

در نظر گرفته شده است

از صحت‌سنجی و ثبت در پایگاه اطلاعاتی سامانه مودیان، مبنای محاسبه مالیات بر ارزش افزوده مودیان قرار خواهد گرفت. مودیان از طریق امکانات این سامانه در کار پوشه خود می‌توانند نسبت به مشاهده صورتحسابهای الکترونیکی صادرشده و تایید صورتحسابهای الکترونیکی خرید خود در جریان مبادلات تجاری، اقدام نمایند.

در جریان اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان، اشخاص مشمول اجرای قانون، ملزم به انجام تکالیف مقرر، از جمله صدور صورتحسابهای الکترونیکی و ارسال اطلاعات این صورتحسابها به سامانه مودیان شده‌اند و اطلاعات این صورتحسابها مرجع اصلی برای محاسبه مالیات بر ارزش افزوده مودیان توسط سازمان امور مالیاتی کشور قرار خواهد گرفت. این قانون مشوقها و تسهیلاتی را هم برای

معینی را برای مجموع صورتحسابهای الکترونیکی صادره مودیان برای یک دوره معین در نظر گرفته است. به موجب این مقررات، جمع مبلغ فروش صورتحسابهای الکترونیکی صادرشده توسط هر مودی در هر دوره مالیاتی نمی‌تواند بیشتر از سه برابر فروش اظهارشده آن در دوره مشابه سال قبل، که مالیات آن به سازمان پرداخت شده یا ترتیب پرداخت آن داده شده است، باشد. این حد مجاز برای واحدهای تازه تاسیس یا واحدهای فاقد سابقه مالیاتی، سه برابر معافیت سالانه موضوع ماده (۱۰۱) قانون مالیاتهای مستقیم در نظر گرفته شده است.

- بر اساس ماده (۴) قانون مالیات بر ارزش افزوده، اصل بر نقدی بودن معاملات است؛ مگر این‌که نسبه بودن معاملات و دریافت و پرداختهای مرتبط با آن در سامانه مودیان ثبت شده و به تایید طرفهای معامله رسیده باشد. در مواردی که معامله یا قرارداد در سامانه مودیان ثبت نشده باشد، آن معامله یا قرارداد، نقدی تلقی می‌شود.

- مودیان می‌توانند گزارش خریدهای خود را که فروشنده برای آن‌ها صورتحساب الکترونیکی صادر نکرده، به سازمان ارائه کنند. این اقدام فقط برای تکمیل اطلاعات سازمان امور مالیاتی در خصوص مودیانی که عضو سامانه مودیان نیستند یا بدون صدور صورتحساب الکترونیکی اقدام به فروش می‌کنند، انجام می‌گیرد.

- مودیان مکلفند ویژگیهای مربوط به شماره حساب یا حسابهای بانکی و دستگاههای کارتخوان بانکی (pos) یا درگاههای پرداخت الکترونیکی مورد استفاده برای فعالیت شغلی خود را از طریق کارپوشه خود در سامانه مودیان، به سازمان امور مالیاتی کشور اعلام کنند.

- مودیان می‌توانند گزارش خریدهای خود را که فروشنده برای آن‌ها صورتحساب الکترونیکی صادر نکرده به سازمان ارائه کنند. این اقدام فقط برای تکمیل اطلاعات سازمان امور مالیاتی در خصوص مودیانی که عضو سامانه مودیان نیستند یا بدون صدور صورتحساب الکترونیکی اقدام به فروش می‌کنند، انجام می‌گیرد.

- مودیان مکلفند ویژگیهای مربوط به شماره حساب یا حسابهای بانکی و دستگاههای کارتخوان بانکی (pos) یا

قانون پایانه‌های فروشگاهی و

سامانه مودیان برای جلوگیری از

تخلف و شکل‌گیری مودیان صوری

حد مجاز معینی را برای

مجموع صورتحسابهای الکترونیکی

صادر مودیان برای یک دوره معین

در نظر گرفته است

سامانه و ایجاد کارپوشه برای آن‌ها را به شکل سیستمی فراهم کرده و برای کلیه مودیانی که نسبت به تکمیل ثبت نام خود در سامانه سازمان امور مالیاتی اقدام نموده‌اند، کارپوشه ایجاد کرده است.

- در مشارکت اشخاص حقیقی یا مشارکتهای مدنی (اعم از اختیاری یا قهری)، شرکا باید یک نفر را به عنوان نماینده واحد شغلی از میان خود انتخاب و معرفی کنند.

- از دیگر وظایف مودیان در اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان به‌ویژه در بخش خرده‌فروشیهایی که با مصرف‌کننده نهایی سروکار دارند، تهیه پایانه‌های فروشگاهی و استفاده از آن‌ها برای صدور صورتحساب الکترونیکی و ارسال اطلاعات این صورتحسابها به سامانه مودیان و یا ثبت این اطلاعات در سامانه مزبور است.

- قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان برای جلوگیری از تخلف و شکل‌گیری مودیان صوری، حد مجاز

در طرف دیگر مبادله تجاری یک خریدار وجود دارد که این خرید را یا بابت مصرف شخصی خود انجام می‌دهد (و مصرف‌کننده نهایی است) و یا بابت کسب‌وکار خود خرید می‌کند و مودی است.

اگر خریدار، در قالب یک مودی خرید را بابت کسب‌وکار و فعالیت اقتصادی خود انجام دهد، و در زمان خرید مبلغی را بابت مالیات کالاها و خدمات خریداری شده پرداخت کند، به این مالیات پرداختی در یک دوره معین، مالیات خرید (اعتبار مالیاتی) می‌گوییم.

بدهی مالیات بر ارزش افزوده مودی که در هر دوره معین مالیاتی محاسبه و از آن مطالبه می‌شود، برابر با مابه‌التفاوت مالیات فروش و مالیات خرید مودی در آن دوره مالیاتی است. اگر در آخر هر دوره مالیاتی سه‌ماهه که منطبق با فصول ماه شمسی است، مالیات فروش مودی بیشتر از مالیات خرید (اعتبار مالیاتی) وی باشد، مودی موظف است مابه‌التفاوت را حداکثر تا پایان ماه پس از انقضای آن دوره مالیاتی، به‌ترتیبی که سازمان مقرر می‌کند، به حساب سازمان واریز نماید و به‌طور متقابل در صورتی که مالیات فروش مودی کمتر از مالیات خرید (اعتبار مالیاتی) وی در یک دوره باشد، سازمان موظف است مبلغ مازاد را به مودی مسترد کند. در صورتی که مودی درخواست کند که مبلغ مازاد مزبور به‌صورت نقدی به وی مسترد گردد، سازمان موظف است حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ ثبت درخواست، نسبت به استرداد مابه‌التفاوت مذکور از محل وصولیهای جاری اقدام نماید. در غیر این صورت، مشمول خسارتی به میزان دو درصد (۲٪) در ماه از تاریخ ثبت درخواست نسبت به مبلغ قابل استرداد و مدت تاخیر می‌باشد که توسط سازمان و از محل وصولیهای جاری پرداخت می‌گردد.

منابع:

- وبگاه سازمان مالیاتی
- کتاب نظام پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان - بزرگ‌ری محمد، هراتی اشکان
- قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان
- قانون دایمی مالیات بر ارزش افزوده
- هوشمندسازی و دولت الکترونیک، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی خرداد ۱۴۰۰

درگاه‌های پرداخت الکترونیکی مورد استفاده برای فعالیت شغلی خود را از طریق کارپوشه خود در سامانه مودیان، به سازمان امور مالیاتی کشور اعلام کنند.

• صورتحساب شمس (صورتحساب دارای شماره مالیاتی سازمان)، یک صورتحساب غیرالکترونیکی است که شماره مالیاتی داشته و در زمانی که به‌علت بروز حادثه یا نقص فنی امکان صدور صورتحساب الکترونیکی برای مودی وجود ندارد، مودی از آن برای فروش کالاها یا خدمات خود استفاده می‌کند. مودی مکلف است صورتحسابهای شمس صادرشده خود را حداکثر تا ۱۰ روز اداری بعد از رفع حادثه یا نقص فنی در کارپوشه خود ثبت نماید.

• اگر به هر دلیلی اعم از تعطیلی (موقت یا دائم) و یا انحلال واحد کسب‌وکار، بهره‌برداری از پایانه فروشگاهی به‌طور موقت یا دائم متوقف شود، مودی به‌عنوان صاحب این پایانه فروشگاهی مکلف است مراتب تعطیلی یا انحلال را ظرف مدت ۱۰ روز از توقف بهره‌برداری، از طریق کارپوشه خود به سازمان یا شرکت معتمد اعلام کند.

• مودیان در صورت تغییر شغل یا محل فعالیت، تغییر مالکیت یا اجاره واحد کسب‌وکار، باید این تغییرها را ظرف مدت ۱۰ روز از طریق کارپوشه خود به سازمان یا شرکت معتمد اعلام کنند.

کارکرد سامانه مودیان در قانون مالیات بر ارزش افزوده: زمانی که یک مبادله تجاری یا فروش (کالا یا خدمت) اتفاق می‌افتد، فروشنده مبلغی را بابت مالیات کالا یا خدمت فروخته‌شده از خریدار دریافت می‌کند، که به این مالیات دریافتی در یک دوره معین، «مالیات فروش» می‌گوییم.